

## NBSKs retningslinjer for avl og oppdrett

1. Oppdretter er til enhver tid selv ansvarlig for sitt eget oppdrett.

Ved å skille dette ut i et eget punkt, tydeliggjør og understreker vi at det er oppdretter selv som til syvende og sist må stå ansvarlig for sitt oppdrett og sine valg.

2. Oppdretter og hannhundeier skal følge NKKs etiske retningslinjer for avl og oppdrett og NKKs avlsstrategi, samt NBSKs retningslinjer for avl. Alle skal også være oppdatert på NBSKs rasespesifikke avlsstrategi (RAS).

Hannhundeier nevnes eksplisitt, så det er tydeliggjort at også denne skal være bevisst i sine valg ved parringsforespørsler, og dermed også har ansvar for kombinasjonen som gjøres. RAS er også lagt til i dette punktet, da dette ikke var noe vi hadde da retningslinjene sist ble revidert.

Det har kommet ønske om også å eksplisitt nevne FCIs rasestandard i dette punktet, men det mener vi er allerede inkludert i RAS.

3. Avlstispen skal ha fylt 2 år før første fødsel, se for øvrig **NKKs etiske retningslinjer for avl**.

Vi ønsker å forenkle våre retningslinjer for avl, og trenger derfor ikke å repetere det som også gjelder for vår rase i NKKs etiske retningslinjer for avl. Vi ønsker dog at våre avlstisper ikke er for unge når de har sitt første kull, og beholder derfor presiseringen om to år.

4. Avlsdyret skal ha et rasetypisk adferdsmønster, jamfør rasebeskrivelsen: **"Selvsikker, oppmerksom, vaktsom, modig, godmodig og hengiven overfor folk den kjenner. Selvsikker og vennlig overfor fremmede, jevnt og rolig temperament."**

Her har vi fjernet krav til søsken og foreldre, da det er vanskelig å kreve slik kjennskap om samtlige fullsøsken av avlsrådet, og dermed ikke et gjennomførbart punkt. Det fjernes også krav til dokumentasjon, både fordi det er veldig få som går mentaltester, og fordi det er en helhetsvurdering av hunden som må telle, ikke bare det som skjer på utstilling. Oppdretter har selv best mulighet til å vurdere og ta stilling til hunden. Se for øvrig nytt punkt 1. Ovennevnte beskrivelse av rasens gemytt er hentet direkte fra FCIs rasebeskrivelse, etter ønske fra oppdrettermøter rundt i Norge i 2013/2014.

5. Ingen avlsdyr må være nærmere i slekt enn søskenbarn, eller ha høyere innavlsgrad enn dette, det vil si 6.25 prosent. Det anbefales dog å holde seg under 2.5 prosent. Innavlsgraden skal utregnes på 6 generasjoner.

Statistikk i RAS viser at vi gjennomsnittlig holder en lav innavlsgrad i populasjonen, som er viktig for å opprettholde rasens helse og den genetiske variasjonen. Det er derfor et mål at vi fortsetter å holde innavlsprosenten under 2.5. Men for å beholde noe fleksibilitet, beholder vi 6.25 prosent som øvre grense. Forslaget øker også utregningen til å gjelde for seks generasjoner. Det er praktisk fordi det er det som kommer opp i DogWeb-systemet når en lager fiktiv stamtavle, og det er fornuftig å ha mer kontroll på

flere generasjoner for å få en sikrere innavlsprosent og større kontroll over hunder som går igjen i kombinasjonen også bakover.

6. Avlsdyret skal ha oppnådd minst **very good/excellent** på offisiell utstilling.

Vi ønsker flere hannhunder i avl, og ser at det er mange som står med kun ett resultat, og dermed mister vi dem fra avl. Nå som det er færre utstillinger for rasen, vil kravet om ett resultat gjøre det enklere å få avlsklarert hunder i distriktene. Dette gir én modell uavhengig av alder, og det er derfor lettere å forholde seg til eksteriørkravet, og en forenkling av våre retningslinjer.

Det er bred enighet i SU om å redusere til ett utstillingsresultat, men delt i ganske to like deler hvorvidt dette resultatet skal være en very good eller en excellent. Det er viktig at tilbakemeldinger videre i diskusjonen rundt dette punktet blir begrunnet, fordi det foreløpig er sterke meninger for begge premiegradene så langt i diskusjonen.

Begrunnelsen for opprinnelig å foreslå excellent, er at premieskalaen erfaringsmessig ikke blir brukt som opprinnelig intendert, og en excellent tilsvarer i det store og det hele den gamle førstepremien – som var forrige utstillingskrav.

7. Avlsdyrene skal være fri for HD og AD.

7. Minst 50 % av helsøsken, inklusiv avlsdyret, skal være HD-frie. Minst 35 % av helsøsken, inklusiv avlsdyret, skal være fri for AD. Svak grad AD tillates brukt, men kun mot fritt. Ikke-røntget hund regnes som dysplast. Ved dokumentert bortgang i kullet/kullene før fylte to år som ikke kan tilbakeskrives til HD/AD, tas disse ikke med i beregningen.

Øverste punkt 7 er opprinnelig forslag i reviderte retningslinjer for avl.

Nederste punkt 7 er et flertall i SU sitt forslag etter diskusjonen, det vil si beholde gammel punkt slik som det var. SU ønsker ikke å gjøre om på «et vinnende lag», og vil ikke risikere å ødelegge den gode statistikken vi har på rasen og det gode ryktet den norske populasjonen har i utlandet.

Begrunnelsen for endringen, er at ved å fjerne krav til foreldre og søsken forenkler vi avlsreglene, og det gir flere avlsdyr. Sverige har det slik, og har cirka samme leddstatistikk som oss. Ved å ha et mindre fokus på ben, vil en få bredere avlsbase og dermed friskere dyr fordi en kan i større grad fokusere på andre utfordringer enn leddproblem. For eksempel så dør 46 prosent av bernere av kreft. Vi vet også at det er en viss miljøfaktor for HD og AD, altså noe vi ikke kan fjerne helt fra rasen.

Vi ønsker også like krav for HD og AD, da en større del av hundens kroppsvekt hviler på albueene. Levealder er viktigste satsningsområde i dagens avl. Vi vil ha flere dyr i avl, men også ta de ut raskere om de ikke duger. Avkomsgranskingen er viktig.

X. Avlsdyrenes foreldre skal til enhver tid følge gjeldende krav til HD- og AD-status.

SU ønsker å beholde dette punktet fra de gamle retningslinjene (del av tidligere punkt 2), men ønsker ikke spesifiserte krav til type dokumentasjon for importere og utenlandskeide avlsdyr. Kravet til dokumentasjon er komplisert og vil aldri klare å favne om alle de ulike røntgenpraksisene i alle land. Avlsrådets erfaring under

dokumentasjonskravet viser at det i enkelte tilfeller er umulig å oppfylle. Men SU ønsker å beholde krav til avlsdyrenes foreldre for å ha en viss kvalitetskontroll av det som brukes av utenlandske dyr og importere.

Punktet ble opprinnelig fjernet for å forenkle retningslinjene og dermed gi oppdretterne større frihet. En forenkling gir også flere avlsdyr og mer å velge mellom. Selv om flere dyr blir avlsklarert, må de ikke nødvendigvis brukes i avl, en får en annen seleksjon ved hjelp av flere kriterier enn ledd. Avkomsgranskningen sikrer at ikke uegnede avlsdyr brukes for mye. Ved å ha flere avlsdyr velge mellom, kan en forhåpentligvis også se at avlsdyr tas fortere ut av avl hvis de ikke har noe å bidra med, og erstattes av andre tilgjengelige.

8. Etter kullet der den 30. valpen blir født, stoppes avlsdyret for avkomsgransking. Kull utover dette gjøres avhengig av avkomsgranskningens resultat. Ingen hund skal ha flere avkom enn 5 prosent av samtlige registrerte hunder i rasen de siste 5 år.

Det er her fjernet muligheten for å få flere valper enn femprosentregelen gir rom for hvis en hund ga meget gode avkom. Med et gjennomsnittlig registreringstall på 350 valper i året, vil en hund dermed kunne få 87.5 valper før den når denne grensen, og flere valper enn dette ser vi ikke at en hund har behov for. Har den vært et godt avlsdyr, har den avkom som kan brukes i stedet for. En slik matadoravl er ikke hensiktsmessig for den genetiske variasjonen, og det er ønskelig at flest mulig dyr brukes i avl framfor at en hund har flest mulig avkom.

9. For å kunne frigi et avlsdyr etter avkomsgransking, skal HD- og AD-resultatene for avkom være 70 prosent fritt eller bedre, beregnet ut fra antall norskfødte avkom. Ved dokumentert bortgang før fylte to år som ikke kan tilbakeskrives HD/AA, tas disse ikke med i beregningen. Samtlige fødte valper etter at avlsdyret er satt på stopp for avkomsgransking, skal regnes med.

Dette punktet forenkler avlsreglene, og gjør det lettere å vite om en hund kan brukes videre i avl eller ei. Som punktet over, ønsker vi å stille like krav til hofter og albuer da det ikke er noen grunn til å forskjellsbehandle. Om noen synes dette begrenser for mye, så må ikke alle hunder ha mer enn 30 valper, og for mange avlsdyr finnes det også søsken en kan bruke i stedet. Gi og ta, litt løsere på HD og litt strengere på AD.

Et overveldende flertall i SU ønsker å beholde denne forenklingen av avkomsgranskningen, under forutsetning av at krav til søsken og foreldre på ledd opprettholdes.

10. En kullkombinasjon med over 3 valper gjentas ikke før kullet er to år, etter at en bredest mulig evaluering av kullet kan foretas.

Det er ønskelig å bevisstgjøre oppdretterne på å ha en mer helhetlig vurdering av sitt oppdrett, ikke bare røntgenresultat, derfor denne omskrivningen. Ved å sette alderen til to år, får en i større grad oppdaget hvis avvikende mentalitet og helseproblem oppstår i kullet, før en vurderer å gjenta kombinasjonen.

11. Hannhunder som ikke fyller kravene i retningslinjer for avl og dermed ikke tidligere har vært brukt i avl, men har nådd åtte års alder, kan i samråd med avlsrådet benyttes i avl. Ved vurderingen skal det ses hen til slektingenes levealder og helse, og hannhundens livsløp.

Dette punktet er skrevet om for å tydeliggjøre intensjonen – at det gjelder hannhunder ikke tidligere brukt i avl, og ikke hannhunder som ikke har kommet seg gjennom avkomsgranskningen. Det er også presisert at hannhunden må vurderes både i forhold til levealder og generell helse. Det burde ikke være ønskelig å bruke en ti år gammel ubrukt hannhund, som har vært syk det meste av sitt lange liv.

12. Hunder som har hatt aseptisk meningitt eller renal dysplasi skal ikke brukes i avl. Hunder som har gitt aseptisk meningitt eller renal dysplasi må bare kombineres med ikke-registrerte belastede slekter. Med slekt regnes her helsøsken og deres foreldre.

I dette punktet har vi lagt til RD, da dette er en enda mer alvorlig og livstruende arvelig sykdom som finnes på berner sennenhund.

13. Saksebitt og tangbitt er godkjente bitt. Underbitt og overbitt godkjennes ikke. Det tolereres mangel av opp til to tenner.

Det foreslås å fjerne kravet til dokumentasjon på bitt, da det gir avlsrådet en vanskeligere oppgave å studere alle utstillingskritikker på et så detaljert plan. Erfaringsmessig har også dette kravet ført til at de som eier hunder med uryddige bitt har sluttet å stille sine hunder i frykt for å miste avlsklareringen. Vi viser for øvrig til punkt 1, og denne fjerningen forutsetter at en må kunne stole på oppdretter og hannhundeiers vurderinger.

14. Ved bruk av frossen sæd fra norske/norskeide hannhunder, skal det tas hensyn til de regler/retningslinjer som gjaldt ved tidspunkt for nedfrysning av sæden, selv om de skulle avvike fra dagens gjeldende regler/retningslinjer. Gjeldende punkt om avkomsgranskning skal fremdeles følges.

Siste setning i punktet er lagt til, for å understreke at frossen sæd ikke kan brukes ubegrenset, men at en fremdeles skal forholde seg til oppdatert avkomsgranskning.

15. Der kombinasjonen ikke oppfyller retningslinjer for avl, vil ikke oppdretter kunne benytte NBSKs valpeformidling for det kullet.

SU foreslår at dette punktet fjernes i sin helhet fra retningslinjene, men legges inn som en klausul for valpeformidling, og eventuelt oppdretter-/hannhundliste.

\*\*\*

XX. Når en kombinasjon gjøres, bør/skal gjennomsnittlig levealder være syv år eller høyere hos de dyr i en fem generasjoners stamtavle en kjenner levealderen på. Det vil si kombinasjonens 62 nærmeste forfedre. Gjennomsnittet beregnes ut fra alle med kjent

levealder, men minst ti dyr der informasjon er vanskelig å innhente. Hunder over syv år som fremdeles er i live, kan også iberegnes i dette gjennomsnittet.

Vi har foreslått å inkludere et punkt om levealder i våre retningslinjer, da det er vårt viktigste forbedringsområde på rasen og retningslinjene bør derfor gjenspeile dette. Hvordan dette skal gjøres, er dog fremdeles åpent for diskusjon, og dette er bare et forslag for å få i gang diskusjonen. Det kan også være at dette er et punkt som ikke skal stå i retningslinjene, men få et tydelig fokusområde i RAS og bli et viktig strategisk mål i det overordnede avlsarbeidet.

Vi vil også ta kontakt med Tyskland for deres erfaringer, da de har hatt tilsvarende reguleringer i sine avlsregler, samt at avlsrådet tester ut punktet når de sender ut fiktive stamtavler til oppdrettere som har sendt inn søknad/avlssak. Ved å teste dette, vil vi kunne se mer hvor vanskelig det er å gjennomføre, og hvor vi skal legge lista.